

RUSYA HELYUM PİYASALARINDA BÜYÜK BİR OYUNCU OLABİLİR Mİ? *

Bu ay Gazprom, Amur Gaz İşleme Tesisi'nin (GPP) altı hattından ilkinin devreye aldığı. 2025 yılına kadar, tesis tasarım kapasitesine ulaştığında, sadece Rusya'nın en büyük doğal gaz işleme tesisi (yılıda 42 milyar metreküp) olmakla kalmayacak, aynı zamanda Rusya'nın küresel helyum pazarındaki payını da artıracak. Etan, sıvılaştırılmış petrol gazları ve pentan-heksan fraksiyonu dışında, Çin sınırındaki Amur JES, yılda 60 milyon metreküpe kadar helyum üretme kapasitesine sahip olacak. 2020'de Rusya, Amerika Birleşik Devletleri'nden (Cliffside deposundan gelen helyum dahil 74 mcm) ve Katar'dan (ABD Jeolojik Araştırmasına göre 45 mcm) çok daha az (4,5 milyon metreküp) helyum üretti.

Gazprom, Ekim 2012'de Amur JES projesine ilişkin nihai yatırım kararını verdi ve daha sonra Power Of Siberia boru hattına doğal gaz sağlayan Chayandinskoye sahası için bir yatırım planını da onayladı. Bir yıl sonra, ABD Kongresi, Cliffside helyum depolama tesisinden çekme işlemlerini sınırlayan Helyum Yönetim Yasasını (2013) kabul etti. Sonuç olarak, aynı dönemde, Amerika Birleşik Devletleri helyum arzını %40'tan fazla azalttı (USGS verilerinden şu şekilde 133 milyondan 74 mcm'ye). Bu arada Katar, 2012 (13 mcm) ve 2020 (45 mcm) arasında helyum üretimini üç kattan fazla artırdı.

BM/WTO Uluslararası Ticaret Merkezi'ne göre, 2020'de, helyum için ortalama ABD ihracat fiyatı, %21 artarak metreküp başına 3,5 dolardan 4,2 dolara yükselirken, Kasım 2020'de metreküp başına 4,9 doları aştı. Sebebi, özellikle Asya'da talepteki büyüme: 2020'de Amerika Birleşik Devletleri'nden Japonya, Çin ve Güney Kore'ye toplam helyum arzı, 2017 seviyesini %40 oranında aştı (43,4 milyon metreküp ve 31,0 milyon metreküp). Talep, helyum tüketiminin kilit bölümlerinden biri olan manyetik rezonans görüntüleme (MRI) pazarından kaynaklanmaktadır. 2016'dan 2019'a kadar Japonya, Çin ve Güney Kore'deki MRI ekipmanı satışları toplamda %24 arttı (Mordor Intelligence'a göre 1,1 milyar dolara) ve henüz zirve yapmadılar: 2019'da ortalama hasta sayısı açısından MRI birimleri, Güney Kore, Amerika Birleşik Devletleri'nin neredeyse yarısı büyüklüğündeydi (OECD verilerine göre, milyon nüfus başına 30'a karşı 55 birim). Diğer bir itici güç, pandemi arifesinde küresel helyum talebinin %9'unu oluşturan havacılık endüstrisidir. Burada, SpaceX'in iddialı planları ve uzay turizminin daha fazla kullanılabilirliği ile birlikte bir Çin yörünge istasyonunun başlatılmasıyla helyum kullanımı teşvik edilecek. Mordor Intelligence tahminine göre, 2016 ve 2019 yılları arasında bu sektördeki küresel helyum talebi %9 artarken, 2024 yılına kadar %21 daha artacak. Aynı şey, akıllı telefonları soğutmak için helyumun kullanıldığı elektronik

* "Can Russia Become A Major Player In Helium Markets?", [Oil Price](#)

cihazlar için de geçerli. 2016 ve 2020 arasında, küresel akıllı telefon kullanıcılarının sayısı üçte iki oranında artarak 3,7 milyardan 6,1 milyara ulaştı. Statista'nın tahminine göre, 2024 yılına kadar mobil cihazların (tabletler ve IoT cihazları dahil) sayısının 14 milyardan 17,7 milyara çıkacağı düşünülürken, bu büyümenin durması pek olası değil.

Bu nedenle, küresel helyum talebi büyümeye devam edecek: Mordor Intelligence tarafından pandemi başlamadan önce sağlanan tahmine göre, 2024 yılına kadar 2019 seviyelerine kıyasla %21 artacak. Ayrıca, pandemi sırasında MRI talebindeki büyüme göz önüne alındığında, gerçek artış daha da önemli olabilir. Bu nedenle helyum üreticileri son bir buçuk yılda borsanın favorileri arasında yer aldı.

Aynı nedenle Amur JES, Rusya'daki tek yeni helyum üretim tesisi olmayacak. Bugüne kadar, Rusya'daki tek tesis, 2017 ve 2020 yılları arasında üretimi 5,1 mcm'den 4,5 mcm'ye düşüren Orenburg Helyum Fabrikası. Ancak, 2022'de, Irkutsk Petrol Şirketi (INK), Doğu Sibirya'daki sahasında kurulu yıllık 7,5 milyon metreküp helyum kapasiteli bir tesisi devreye almayı planlıyor. Bunu takiben, 2025'te INK, Markovskoye sahasından gaz işleyecek (yıllık 4,5 mcm kapasiteli) başka bir helyum tesisi kuracak. Yakutistan'da, Uzak Doğu Kalkınma Şirketi'nin desteğiyle, 2030 yılına kadar 40 mcm kapasiteli bir helyum depolama tesisi inşa edilecek. Rosneft, RNG ve Alrosa'nın yanı sıra iki aşamalı bir helyum projesi üstlenebilir. İlk aşamada yıllık 0,3 ila 1,2 mcm hacimli helyum kapasiteleri inşa edilecek, ikinci aşamada ise hacimleri 8 – 12 mcm'ye çıkarılacak.

Buna karşılık, düzenleyici kurumlar, kilit piyasa oyuncularının ihtiyaçlarını takip ederek, doğal gaz sahaları için lisanslarda helyum rezervleri çıkarma (yıllık 15 mcm'ye kadar helyum kaybını önlemek için) ve her ikisini de tesis etme yükümlülüklerini içerecektir. Bu, Rus üreticilerin yıllık helyum kapasitesini 80 mcm'nin üzerine çıkarmasına yardımcı olacak. Yeni Rus helyum projeleri ihracata yönelik olacak. Bu daha önce bahsedilen küresel kıtlık riski göz önüne alındığında, küresel pazar için iyi bir haber. Rus ihracatının büyümesi, dünya pazarında bir fiyat düşüşü veya fazlalık ile sonuçlanmayacaktır. Aksine Rusya, dağıtık üretim tesisleri ve buna bağlı lojistik faydaları sayesinde Avrupalı ve Asyalı tüketicilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek küresel pazarın kurtarıcısı olacaktır.

* "Can Russia Become A Major Player In Helium Markets?", [Oil Price](#)